

... jau 30 metų kiekvienas sausias man primena 1991 m. įvykius... Kiekvieną kartą, kiekvienais metais, sausio 13-ąją, prieš akis iškyla tie patys įvykiai, tie patys žmonių veidai, Aukščiausioji Taryba. Permaštai ir permaštai – kaip buvo, kaip galėjo būti...

Laikas eina, skuba, bėga ir bėga... Su laiku, nors ir nenorėdamas, skubu, bėgu ir aš...

Dalinuosi prisiminimais, tais gyvais prisiminimais, kurie įvyko prieš 30 – metų. Rašau ir pasakoju žinodamas, kad kažkada jau nebeliudysiu gyvai...

1991 metai. Man tada buvo 39 metai, buvau jaunas, nors kitų atžvilgiu jau gyvenimo matęs vyras... Tuo metu tarnavau pasienio tarnyboje su Latvija, Biržų užkardos Germanišio posto viršininko pareigose.

1991 sausio 8 d. įvykius, tarnybos metu, stebėjome per Lietuvos televiziją ir klausėmės žinių per radiją. Neramumai didėjo. Įtampa augo... Sausio 8 d. popietę iš Vilniaus gavome įsakymą važiuoti ginti Aukščiausiosios Tarybos.

Biržų autobusų parkas skyrė mums autobusą ir mūsų pirma pasieniečių grupė išvažiavome į Vilnių. Vilniuje, Aukščiausioje Taryboje, buvome apie 22 val. Kolaborantų puolimas jau buvo pristabdytas, matėme to puolimo pasekmes: išdaužyti langai, su vandeniu supiltos patalpos. Jauni vyrai vaikščiojo su mėlynėmis paakyje, kai kurie be dantų. Nejauku, neramu, įtampa...

Mano grupę iš Biržų paskyrė saugoti pagrindinio įėjimo. Laukėme pastiprinimo iš kitų rajonų.

Mūsų pasienio užkardos vyrai turėjo tokius ginklus: metaliniai strypai nusmailintais galais, kai kurie vyrai dar turėjo aukšto spaudimo tepalines žarnas. Tai buvo visa mūsų ginkluotė. Uždarėm duris, pasidarėm barikadas, sklido gandas kad gali pulti vėl...

Taip pasiruošę nuėjome į rūsį ir susėdome pailsėti. Tai buvo apie vidurnaktį.

Rimtis, susiklausymas, spengianti tylą su įtampa... Įtampa tokia – kaip styga: stipriai stipriai įtempta ir tuoj truks...

Sulaukėme ir pastiprinimo. Atvažiavo kitos vyrų apsaugos grupės iš kitų rajonų. Paskirstė visiems budėjimo laiką...

Mano grupėje buvo apie 23 vyrus, visi jauni apie 19-25 metus. Aš vyriausias – tos grupės vadovas. Pažvelgiau į jaunų vyrų veidus – norėjosi padrašinti... Nepasakiau nieko, neradau žodžių, nes jų akyse atsispindėjo tiek daug ryžto, pasiryžimo ginti Aukščiausiąją Tarybą, savo šalį. Vyrų akys kalbėjo apie jų būseną, ryžtą.

Dieną stojome į budėjimus. Laidai buvo su metaliniais virbais. Vyrų, kurie neturėjo ginklų - traukė virbus ir taip sau ruošėsi ginklus.

Po budėjimo trumpai galėjome numigti. Nuvargę nuo įtampos sukritome posėdžio salėje ant kiliminių grindų.

Taip pasikeisdami budėjome iki sausio 12 d. 12:00 val., kol įtampa pasiekė apogėjų. Vilniaus gatvėmis judėjo tankai.

Sausio 12 d. apie 22:00 val. pas parlamento gynėjus, atėjo krašto apsaugos ministras Audrius Butkevičius kartu su Aukščiausiosios Tarybos pirmininku Vytautu Landsbergiu. Krašto apsaugos ministras Audrius Butkevičius pasakė, kad atėjo prisaikdinti mus susirinkusius ginti Aukščiausiosios Tarybos. Prieš priesaiką buvo leista palikti patalpas tiems, kas bijo, nenori ar negali čia pasilikti. Tuo metu susidarė tokia didelė įtampa, tokia spengianti tylą... Įsitempė vyrai: kiekvienas šį momentą, šią akimirką išgyveno skirtingai... Iš didelio mūsų būrio keletas vyrų, neatlaikę įtampos, išėjo... Jaučiaus ir

aš įsitempęs – pažiūrėjau į savo būrio vyrus, jie buvo laisvesni. Jie gal per daug nesijaudino arba nesuvokė, kad galime iš čia gyvi neišeiti! Jaunystė suteikė galimybę jiems būti laisvesniems!

Po 15 min. Krašto apsaugos ministras Audrius Butkevičius prisaikdino Seime esančius savanorius, susirinkusius ginti Aukščiausiosios Tarybos.

Visi, čia likusieji, priėmėm priesaiką ginti Aukščiausiąją Tarybą, nepasitraukiant iš šios vietos. Po priesaikos mus grupėmis išdalino po visą Aukščiausiąją Tarybą pagal ginimo taškus. Mano būriui teko ginti antras aukštas nuo upės pusės (dabar ten stiklinis priestatas pristatytas).

Apsižiūrėjome ir supratome, kad plikomis rankomis ir strypais bus sunku apginti. Tada dar susinešėm fotelius, dideles gėles su vazonais ir viską sustatėme ant laiptų krašto, kad galėtume priešams versti ant galvų. Pastatėm postą prie lauko durų pirmame aukšte. Iš ten turėjome gauti pranešimą, kada mus puls. Susėdome į susineštus fotelius ir laukėme su nerimu širdyje.

Iš sausio 12-os į 13-tą, pirmą valandą nakties sužinojome, kad rusai užėmė televizijos bokštą. Bokštui ginti buvo nusiųsti Rokiškio pasienio užkardos vyrai su vadu. Užkardos vadas buvo tarnavęs Rusijoje desantininku, todėl gerai išmanė savo darbą. Televizijos bokšto gynėjai tam atvejui buvo pasiruošę atsitraukimo kelią. Plikomis rankomis jie neturėjo jokio šanso atremti priešus, todėl atsitraukė nuo bokšto. Kai sužinojome, kad televizijos bokštas paimtas, pajautėme, kad ateina ir mūsų eilė. Šiurpai nubėgo kūnu... Įtampa ir nerimas tapo mūsų palydovais.

Iš štabo pranešė, kad turime pasiimti dujokaukes. Pradėjome dalinti dujokaukes – jų per mažai. Aš savo dujokaukę – atidaviau jaunesniam. Tokioje įtampoje visų vyrų rankos buvo ištiestos į dujokaukes. Tuo metu norėjau būti pavyzdys visiems.

Sausio 15 popietę – slūgstant įtampai, leido išeiti į lauką. Žmonių buvo nedaug, pasivaikščiojom, gėrėm arbatą su sumuštiniais. Visą savaitę išbuvus uždaroje patalpoje ir įkvėpus gryno oro - toks džiaugsmas sukilo krūtinėje - *Ačiū Dievui, aš gyvas!*

Aukščiausioje Taryboje išbuvome nuo sausio 8 d. iki sausio 16 d. Visą tą laiką tvyrojo nerimas su didelė įtampa. Sausio 16 d. po pietų, link vakaro pradėjome jausti, suprasti - gal jau mūsų nepuls. Gavome įsakymą išsiskirstyti mažomis grupelėmis (kad būtų saugiau, kad nesukeltume įtarimų rusų kariams) ir savo pajėgomis sugrįžti į namus ir į tarnybą.

Visą savo gyvenimą dėkoju ir dėkosiu – tiems, kurie nesitraukė nuo Aukščiausios Tarybos iš lauko pusės. Jei ne tie tūkstančiai žmonių lauke – senai jau manęs ir mano jaunų vyrų nebūtų gyvųjų tarpe.

Kada buvome paskirti saugoti antrą aukštą, pajaučiau, kad iš rūsio sklinda benzino kvapas. Nusileidęs į rūšį pamačiau – kaip vyrai pilsto benzina į butelius ir supratau, tai būtų buvęs paskutinis mūsų mūšis. Supratau – iš čia išeisime laisvi arba dalyvausime paskutiniame mūšyje. Po priesaikos buvome tam mes visi pasiruošę.

Šiandien aš esu laimingas Lietuvos pilietis, laimingas vyras, tėvas, senelis.

Šiandien esu dėkingas Gyvenimui, kad 1991 m. tarnavau pasienyje ir turėjau tokią galimybę - būti Aukščiausiosios Tarybos gynėju, todėl šiandien ypač branginu laisvę, branginu patį gyvenimą. Esu dėkingas Dievui už šį išbandymą, už patį GYVENIMĄ.

Šiandien labai džiaugiuos, kad viena mano anūkė - Ugnė priklauso Panevėžio penktai savanorių rinktinei, turi karinį laipsnį, dalyvauja kariniuose mokymuose, studijuoja Aleksandro Stulginskio universitete.

Dimisijos kapitonas Algirdas Kiburys